

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v službu praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska širokovna zveza

Konferenca dela v Ženevi.

Dne 30. maja se bo pričela dvanajsta mednarodna konferenca dela v okrilju mednarodnega urada dela. Delavstvo v vseh državah vedno bolj uvideva pomembnost te povojne pridobitve mednarodno strokovno organiziranega delavstva.

Na sporedu ima konferenca sledeče važne točke: 1. Preprečevanje nezgod delavcev. 2. Zaščita delavcev pri nakladanju in razkladanju ladij. 3. Prisilno delo (kuluk). 4. Delovni čas zasebnih nameščencev.

Glede prvega vprašanja je poseben odbor izdelal načrt predlogov, ki naj jih poedine države sprejmejo; torej le nekako priporočilo.

Suženjstvo v kolonijah.

Prisilno delo domačinov v kolonijah je nekaj strašnega. Po raznih kolonijah v Afriki, Aziji in Avstraliji ter južni Ameriki so domačini še danes dejansko sužnji. Tisti, ki so potovali po teh delih sveta, zlasti misijonarji, vedo mnogo povedati. Evropski in ameriški kapitalisti imajo v popolni oblasti, razpolagajo z življenjem in smrtjo tisočev in desetisočev domačinov. Domačini ne morejo sklepati svobodnih delovnih pogodb. Ne smejo se seliti, ostati morajo v službi, dokler hoče gospodar, ženiti se smejo le z dovoljenjem itd. Na papirju si svobodni, prav za prav pa sužnji.

Po mnogih predpripravah se je tedaj odločil mednarodni urad dela načeti to za 20. vek sramotno vprašanje na mednarodni konferenci dela. Prizadete so vse zapadne evropske države. Vse vlade pa imajo velik interes na tem, da se kapitalistom, katere zastopajo, ne bodo zmanjšali profita. Zato je ta zadeva zelo težavna. Konferenci bo predložena vprašalna pola predlogov za rešitev vprašanja potom mednarodne konvencije, o kateri pa se bo sklepalo v ugodnem slučaju šele na konferenci prihodnjega leta.

Delovni čas nameščencev.

Mednarodna ureditev delovnega časa nameščencev je velikega pomena. Obravnavalo se bo to vprašanje prvič. O mednarod. konvenciji, ki bo morala vsebovati čisto določene sklepe, se bo sklepalo prihodnje leto. Sicer je 8 urnik tudi za nameščence v mnogih državah uzakonjen, toda se ne izvaja.

Mednar. urad dela je izdelal posebno poročilo o del. času nameščencev. Po zadnjih poklicnih štetjih je nameščencev: v Nemčiji 5 milijonov 274.232, v Belgiji 189.262, na Danskem 139.961, v Franciji 2.698.630, na Norveškem 144.365,

na Švedskem 161.444, v Švici 259.782, v Čehoslovaški 411.806, v Rusiji okoli 4 milijone. Koliko je nameščencev v naši državi, se ne ve. V vseh državah, članicah mednar. urada dela je tedaj prizadetih gotovo več kot 10 milijonov nameščencev.

Delovni čas nameščencev posega v splošni problem delovnega časa. Prva mednarodna konferenca leta 1919 v Washingtonu je uredila z znano konvencijo izrecno samo delovni čas v obrti in industriji. Pomorstvo, poljedelstvo in trgovina so bili izzeti iz določil te konvencije. L. 1921 se je konferenca dela bavila tudi z vprašanjem delovnega časa v poljedelstvu. Vendar do konvencije v teh panogah dosedaj še ni prišlo.

Delovni čas nameščencev tedaj še ni urejen mednarodno, razen za nameščence v industriji in obrti z washingtonsko konvencijo. Ta konvencija namreč ne predvideva razlike med delavci in nameščenci, ampak določa za vse v industriji zaposlene osebe osemurni delovnik, oziroma 48 ur dela na teden.

Poročilo urada podaja pregled čez zakonito ureditev delovnega časa nameščencev v raznih državah. Iz tega je razvidno, da je v večini držav, to je v 25 od 31, uzakonjen osemurnik.

Tudi delavstvo Jugoslavije, zlasti pa slovensko kot najnaprednejše, se mora zavedati važnosti mednarodnih konferenc in mednar. urada dela, ki naj z ustvarjanjem, dopolnjevanjem in reformo delavskih zakonov in delavskega prava sploh zboljšuje gospodarski, socialni in kulturni položaj delavstva vsega sveta. To delo pa bo tem bolj uspešno, kolikor močnejše bodo delavske strokovne internacionale ali z drugimi besedami kolikor jače bo delavstvo v poedinih državah in pokrajinah strokovno organizirano. Pa še od ene činjenice je odvisna uspešnost delovanja mednarodnega urada dela: v čim več državah bo imelo delavstvo odločilen vpliv na vlado. Vedeti moramo namreč, da po mirovnih pogodbah odločajo v mednar. uradu dela zastopniki delavcev in delodajalcev (vsakih je ena četrtina) in zastopniki vlade, ki jih je polovico. Vlade pa morajo zopet imenovati polovico zastopnikov delavcev in polovico delodajalcev. Vsekakor je tedaj delavski strokovni pokret izhodišče vsemu prizadevanju proletariata za njegovo uveljavljenje v družbi. Zato morajo tudi vedno biti vse sile delavstva osredotočene v strokovnem gibanju, naj bodo razmere take ali take.

Novi dogodki.

Železna metla.

Kmalu po nastopu je sedanja vlada izdala protikorupcijski zakon. Ta zakon izvaja sedaj silno ostro. V Južni Srbiji, kjer je bila uprava res »balkanska« v najslabšem pomenu besede, sedaj pometajo. Pri okrožnem sodišču v Skoplju je že sedaj vloženih 1792 tožb proti korupcionističnem postopanju posameznih samoupravnih, občinskih in državnih funkcionarjev. Med obtoženci so uradniki od najvišjega do najnižjega, srezki poglavarji in sluge, davčni in občinski blagajniki itd. Pravijo, da ni občine, kjer bi ne bil nihče obtožen, ponekod so kar celi občinski odbori toženi. Pa to je samo za okrožno sodišče v Skoplju. Drugod je približno isto. Računajo, da bo vseh tožb iz Južne Srbije okrog 4000. Tožbe naraščajo tako hitro, da sodišča prosijo ministrstvo za pridelitev novega osebja.

Lansko leto smo zapisali, da je rešitev upravnega vprašanja v Južni Srbiji rešitev macedonskega vprašanja sploh. Takrat so nam nekateri zamerili; sedaj pa vidimo, kako prav smo sodili. Macedonskega vprašanja ne bo rešilo inozemstvo, ampak ga moramo rešiti doma. Najbolje in najhitreje bo pa rešen s poštno, korektno in dobro upravo. Vse kaže, da sedanja vlada vendarle hoče tudi to vprašanje rešiti temeljito in pomesti vse, kar je v škodo ljudstvu, kar maje temelje države in manjša njen ugled v inozemstvu.

Za 42 vagonov — aktov.

S sprejetjem novega davčnega zakona je treba urediti tudi katastralni čisti donos. Pri nas smo ga že imeli davno, v južnih krajih ga pa šele sedaj ugotavljajo. Da izmerijo zemljo, ugotove donos posameznih zemljišč, je delalo 179 geometrov. Akti so se tako nakopili,

da bi z njimi napolnili 42 vagonov. To delo gre počasi h koncu in se bo ustvaril temelj za enotno in pravično pobiranje zemljiškega davka. Ves material bo služil za osnutek zakona o čistem katastralnem donosu.

Agrarna banka in zadružništvo.

Z ustanovitvijo agrarne banke je nastalo važno vprašanje razmerja med glavno zadružno zvezo in agrarno banko. Odbor Glavne zadružne zveze je poslal kmetijskemu ministru resolucijo, ki med drugim zahteva, da naj agrarna banka da posameznikom le eno desetino vseh kreditov, devet desetov pa naj da zadrugam potom Glavne zadružne zveze. Zadruga naj dobivajo kredit po znižani obrestni meri. Od čistega dobička naj gre 10 odstotkov v fond za podpiranje zadružništva, 5 odstotkov pa v fond za prosvetno-zadružne namene.

Delavsko zadružništvo, ki je tako silno, če ne najbolj potrebno, je pa danes tako silno revno in majhno pri nas, na jugu ga pa sploh ni. Delavska banka, delavsko zadružništvo, delavska izobrazba — to so točke, na katere nikdar ne smemo pozabiti.

Mala antanta.

Zastopniki držav male antante (Češka, Jugoslavija, Rumunija) bodo imeli v Belgradu konferenco od 19. do 22. maja t. l. Eni namigavajo, da bi radi sprejeli v ta krog tudi Poljsko. Pa stvar še ni dozorela. Govorili bodo o enotnem političnem nastopanju v vseh skupnih zunanje-političnih vprašanjih. Obravnavali bodo tudi gospodarska vprašanja v načelnih točkah, bojda se bodo razgovarjali tudi o Nem. Avstriji in pa o reparacijah.

Viničarji za svoje zakonite pravice!

Deputacija viničarjev pri velikem županu mariborske oblasti.

Kakor so se viničarji dolgo vrsto let z vso združeno silo borili za uzakonitev novega viničarskega reda, tako se morajo sedaj še bolj boriti z vsemi zakonitimi sredstvi za izvajanje istega. Večina vinogradnikov noče niti slišati o kakem viničarskem redu, predvsem pa kmetje, ki imajo viničarje. Veliko slučajev je, da je viničar preganjan zato, če si upa opozoriti, naj se uredi njegovo službeno razmerje tako, kakor določa viničarski red. Kdor se upira izvajati viničarski red, smatramo, da se upira zakonitosti, zato je načelstvo »Strokovne zveze viničarjev« organiziralo deputacijo viničarjev iz vseh krajev mariborske oblasti in obvestilo tako g. velikega župana o vseh protizakonitostih.

Gospod veliki župan je 11 člansko deputacijo prijazno sprejel in obljubil, da bo ukrenil vse potrebno, da pridejo viničarji do svojih pravic, katere jim jamči zakon. Deputacija je izročila velikemu županu spomenico, ki jo spodaj priobčujemo, obenem pa je s konkretnimi slučajmi podprlo splošne trditve, ki jih navaja spomenica. V deputaciji so bili sami viničarji.

Spomenica slove:

Gospodu velikemu županu mariborske oblasti v Mariboru.

Ko je s 1. novembrom 1928 štopil v veljavo novi viničarski red, tedaj se je vse viničarsko ljudstvo takoj zavedlo tega zanj tako važnega trenutka, upajoč, da je vsaj v glavnih njegovih življenjskih potrebah upostavljen nekak modus vivendi na zakoniti podlagi z njegovimi gospodarji. Kakor so viničarja povsod z odobravanjem sprejeli ta viničarski red, tako so ga zadovoljno sprejeli tudi vsi pravični in vsaj malo socialno čuteči vinogradniki.

Pretežni del vinogradnikov pa še vedno goji težnje izkoriščanja viničarjev po prejšnjem sistemu. Tako izjavljajo mnogi vinogradniki, da viničarskega reda enostavno ne priznajo in ga tudi dejansko sabotirajo na vse mogoče načine. Napram viničarjem z besedo in dejanjem ob vsaki priliki postopajo ravno nasprotno, kakor določajo predpisi viničarskega reda. Nočejo urediti službenega razmerja z viničarji niti na najenostavnejši način, to je, da bi viničarji predložili po uredbi predpisane viničarske knjižice, niti nočejo ustrezati predpisu viničarskega reda, ki zahteva pismene delovne pogodbe. Dogaja se celo, da so viničarji vsled tega, ker zahtevajo te najprimitivnejše svoje pravice, zajamčene jim z viničarskim redom, silno šikanirani in celo

preganjani. Ti vinogradniki povdarjajo ob vsaki priložnosti, da viničarskega reda tudi nikoli izvajali ne bodo, nasprotno grozijo viničarju, ki bi se drznil zahtevati svoje zakonite pravice, s konsekvencami.

Tako postopanje in teptanje zakonitih viničarskih pravic ustvarja v tem delu naroda ogorčenje in nezaupanje v avtoriteto državne oblasti in zakonitost kakor tudi državljansko enakopravnost. Na ta način se uničuje ljubezen do rodne zemlje in gineva čut spoštovanja do vseh onih, ki imajo veliki skrbeti, da se izvajajo zakoni dosledno tudi tedaj, kadar je to v prilog delavskim slojem. Tako nastaja med viničarji misel o brezpomembnosti lastnega stanu, moralna neodgovornost za prospeh vinogradništva, kar gotovo ni v hasek celokupnemu vinogradniškemu gospodarstvu. Povsod nastaja iz teh razlogov med bednim viničarskim ljudstvom še večji obup in nezadovoljnost, ker vidijo vsi, da se bodo tako kot dosedaj, izkoriščali tudi v bodoče, čemur niti zakonita določila viničarskega reda ne morejo postaviti meje.

V tem položaju tedaj, ko se prizadevamo za dosledno izvajanje predpisov viničarskega reda, ki je danes vsekakor predpogoj življenjske eksistence viničarskega ljudstva, se zaupno obračamo na Vas, gospod veliki župan, kot najvišjega predstavnika državne oblasti, kot varuha zakonitosti in reda in Vas prosimo, da odredite vse, kar je potrebno, da se bode viničarski red povsod dosledno izvajal ter da se bodo odpravile vse tozadevne krivice, ki se sedaj gode viničarjem. Obračamo se na Vas, gospod veliki župan, s tem večjim zaupanjem, ker Vas poznamo kot pravičnega zaščitnika bednega viničarskega ljudstva.

Zato predlagamo, da blagovolite, gospod veliki župan, odrediti sledeče:

1. Noben vinogradnik ne sme imeti viničarje v službi brez veljavne viničarske knjižice in brez pismene delovne pogodbe v smislu določb viničarskega reda.

2. Vsak vinogradnik mora priznati in izvajati sedanji viničarski red v polnem obsegu. Zoper kršitve naj se postopa strogo po zakonu.

3. Viničarske komisije naj postopajo v vseh slučajih točno po določilih viničarskega reda. Kjer bi se to ne vršilo, se mora sklep komisije razveljaviti, odgovornost pa nosi predsednik komisije.

Trdno smo uverjeni, da boste, gospod veliki župan, na podlagi te spomenice in opravičenih teženj tisočev

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarski vestnik

Za izvajanje viničarskega reda.

Admontski viničarji. Na posredovanje načelnika in tajnika centrale SZV pri oskrbniku admontskih posestev v ormoško-ljutomerski okolici g. Petru Košniku, se je pretekli teden vršil sestanek vseh admontskih viničarjev. Na sestanku je tajnik P. Rozman podrobno obrazložil viničarski red. Viničarji, ki so bili po raznih intrigah in hujskarijah povsem napačno poučeni o viničarskem redu, so se vsi soglasno izrekli, naj se tudi njihovo službeno razmerje čimprej uredi v smislu določil viničarskega reda, predvsem naj se izdajo vsem pismene pogodbe. Na sestanku je bil tudi g. Drago Novak, kateri je na koncu izjavil, da je pooblaščen, da zastopa admontske gospodarje in se popolnoma strinja z zahtevami viničarjev. Obljubil je, da se bo vse čimprej izvršilo. Pravice, ki jih daje viničarski red, se ne bodo kratile nobenemu viničarju. Bomo videli! V tajništvo centrale prihajajo dopisi in osebni obiski viničarjev dan na dan. Kakor že v več slučajih so si viničarji z enotnim in odločnim nastopom priborili zboljšanje, tako storite tovariši povsod. Kdor pa si v tej ali oni zadevi ni dovolj na jasnem, naj se takoj obrne na organizacijo. Mi moramo najprej zahtevati sami izvajanje viničarskega reda povsod in od vsakogar. Vsi viničarji morajo imeti nove viničarske knjižice. Kdor bi se pa viničarskemu redu upiral, naj se naznani pristojni oblasti.

Iz organizacije.

Zadnji čas se je vršilo več občnih zborov naših skupin, katerih udeležba je pokazala povsod, da moč naše organizacije vedno bolj raste. Tako je bil 7. aprila občni zbor pri Sv. Petru nize Maribora, 21. aprila pri Kapeli, dne 28. aprila na Zavrču, 5. maja pri Svetem Miklavžu pri Ormožu, 9. maja v Ljutomeru, 12. maja pa pri Sv. Barbari v Halozah. Vsa zborovanja številnih naših skupin na 5. maja so bila lepa in

viničarjev v mariborski oblasti, odredili vse potrebno za vpostavitve zakonitih pravic viničarjev, kar je predpogoj zadovoljnosti in gospodarskemu, kulturnemu in socialnemu napredku velikega dela prebivalstva mariborske oblasti.

Sprejmite, gospod veliki župan, izraze naše udanosti.

V Ljutomeru, dne 5. maja 1929.

Strokovna zveza viničarjev.

Ivan Husjak, l. r. Peter Rozman, l. r.
t. č. predsednik. t. č. tajnik.

zborovalci navdušeni. Tudi se oglašajo viničarji iz krajev, kjer še nimajo organizacije. Tako se vrši ustanovni sestanek na binkoštni ponedeljek v Framu, 20. maja pa pri Sv. Trojici v Halozah.

Občni zbor centrale »Strokovne zveze viničarjev« se bo vršil 16. junija t. l. ob 9 dopoldne v »Katoškem domu« v Ljutomeru. Dnevni red objavimo prihodnjč. Vse skupine naj začnejo s pripravami delegatov za občni zbor, ki bo zelo važen. Na vsakih 15 družin je en delegat. Skupine dobe okrožnice, na katere je treba takoj odgovoriti.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo 12. t. m. se je vršil občni zbor Strokovne skupine papirniškega delavstva v Vevčah. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Pintar. Zapisnik zadnjega obč. zbora je bil enoglasno sprejet. Izčrpno tajniško in blagajniško poročilo sta bili enako soglasno odobreni. Predsednik Pintar je v glavnih obrisih podal delo in gibanje organizacije, ki je bilo v pretekli dobi zelo živahno in za vse papirniško delavstvo uspešno. Nova enotna kolektivna pogodba, novi delovni red, revidirani akordni in premijski sistem, začetek pokojninskega starostnega zavarovanja, to so poleg vsega mnogobrojnega podrobnega dela, dejstva, ki so na dlani. Na funkcionarje organizacije padajo vsak dan večje naloge, s tem pa tudi na vse delavstvo. — Poročilo preds. je bilo z odobravanjem sprejeto.

Načelstveni tajnik JSZ je govoril o nujnosti discipline v organizaciji in o bodočem zadržanju organizacije. Po izvolitvi novega odbora, ki ima nalogo, da dela na koncentraciji vseh sil delavstva in tako ustvari jez grozečemu hudo urniku, so bili sprejeti važni sklepi organizatoričnega in taktičnega značaja. Organizirani papirničarji bodo šli z novim pogumom na delo za uveljavljenje svojih zahtev.

Kovinarji

Strokovni odbor kovinarjev. V nedeljo 5. maja se je vršil v Lescah letni zbor strokovnega odbora kovinarjev. Udeležili so se ga zastopniki vseh skupin in kovinarjev. Zbor se je vršil dopoldne in popoldne. O položaju in načrtih za bližnjo prihodnost je referiral načelstveni tajnik JSZ. Po izčrpni debati se je izvolil strokovni odbor, ki ima sedež na Jesenicah. Sprejeli so se sklepi glede organizacije delovanja odbora itd. Razpravljalo se je tudi o ukrepih in akcijah ter situaciji v posameznih obratih in so bili sprejeti važni sklepi. Obraščala se je tudi taktika takozv. marksistične stro-

kovne organizacije, katere napačnost in manevriranje morajo kovinarji slejkoprej uvideti odračunavajoč čisto načelne stvari in pa tiste, ki so več ali manj osebnega značaja.

Oblačilni delavci

Domžale. V tovarni Oberwalder in drug se v zadnjih dneh močno pripravljajo redukcija akordnih mezd predvsem v klobučarskem oddelku. Pretekli teden je tovarna objavila nove cene akordu, po katerih bi bilo delavstvo v tem oddelku močno prikrajšano na zaslužku. Jasno je, da delavstvo s temi neprosto veljnimi redukcijami ni bilo zadovoljno, ker že s sedanjimi plačami komaj živi in ker je vrhu tega zelo neredno zaposleno. Ko se je napolila deputacija delavstva k gospodu šefu, da mu obrazloži stališče delavstva k znižanju plač, je bila od istega odslovljena, češ, da o plačah ni govora. To bi bila za delodajalca vsekakor najkrajša pot, da na račun delavskih žuljev prihrani zopet nove tisočake. Delavstvo, zavedajoč se položaja in pa tudi lastne moči v organizaciji, se pa s tem kratkim potom ni dalo odpraviti, ampak je sporočilo gospodom, da si sedanjih za težko delo že itak ne odgovarjajočih plač ne pusti še znižati. Učinek odločnega in solidarnega nastopa delavstva je bil ta, da je tovarna umaknila objavljen seznam reduciranih akordnih postavk. Morda je celo tovarna sama uvidela, da se iz delavstva ne da ničesar več izprešati. Eno pa je gotovo: Odločnost in solidarnost delavstva za pravično stvar je že marsikateremu delodajalcu prekrizala njegove račune. Samo organizirano delavstvo je in bo v stanu varovati svoje interese in svoje pravice.

Lesni delavci

Marenberg. V nedeljo 12. t. m. se je vršil pri nas prvi sestanek strokovne organizacije. Ob lepi udeležbi nam je poročal zastopnik iz Maribora o nalogah organizacije in kje leži krivda, da je industrijsko delavstvo na deželi tako silno slabo plačano.

Največ imamo lesne industrije, nekaj tudi usnjarske. Plače našega usnjarskega delavstva so tako nizke, da se je čuditi, kako je sploh mogoče s temi dohodki izhajati. Brez vsakih drugih ugodnosti zaslužijo pri deveturnem delu 30 dinarjev, torej 3.30 dinarjev na uro. Računali smo, da predstavlja dnevna produkcija usnja v neki tovarni vrednost čez 25.000 Din. Delavstvo pa zasluži v enem dnevu 600 Din. Tako je profitarstvo kapitalističnih pijavk. Pri lesni industriji ni mnogo boljše. Pri nekaterih podjetnikih še slabše. Nekateri nimamo niti 3 Din na uro. Delati moramo seveda ves božji dan, 12 do 13 ur.

Take so torej naše razmere, kakor povsod drugod tudi mi bašemo kapitalistom v žepe težke milijone, sami pa umiramo glado.

Osnovali smo si strokovno organizacijo. Vsi moramo pristopiti. Ne strašimo se nikogar. V skupnosti je moč, zato na delo, da pomagamo sebi in svojim so- trpinom do boljšega kruha. — Lesni delavec.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Ustanovili smo si pokojninski podporni sklad po navodilih, katere je izdelala Delavska zbornica v Ljubljani. V soboto 11. maja smo imeli s podjetnikom tozadevni razgovor, kjer se je sklenilo, da se bo ob vsaki drugi plačilni periodi odtegnilo vsakemu delavcu po 10 Din za ta sklad. S tem smo si postavili temelj za starostno zavarovanje. Podjetnik noče za enkrat še ničesar prispevati. Nič zato! Dokazimo, da hočemo tudi sami nekaj ustvariti. Reklo se je, da se bo tistim, ki bodo najboljši vsako leto nekaj priložilo. Dobro. Toda o tem se bomo pozneje pogovarjali.

Nekateri delavci nočejo biti pametni. Popivajo cele dneve in zapravljajo težko prislužen denar. Ako bo kateri več dni izostal, bo občutno kaznovan, kazen se bo pa naložila v podporni fond. Tako upamo, da bomo tudi pijančevanje, ki je pri nas silno razpaseno, vsaj malo omejili. Še tiste, kateri se resno trudimo za izboljšanje našega položaja, postavljajo taki brezvestneži v slabo luč. Naše delo bo le tedaj uspešno, ako bomo močje na svojem mestu, kajti nered se ne da nikjer zagovarjati. — Delavec.

Železničarski vestnik

Mariborskemu članstvu. Ekspozitura Prometne zveze v Mariboru je sklenila, da se vrše redne javne seje vsak mesec dvakrat in sicer: Vsak prvi ponedeljek v mesecu in vsak prvi ponedeljek po 15. v mesecu. V slučaju, da je ravno dne 1. in 15. ponedeljek, se vrši seja ta dan; ako pa pade na ta dan kak praznik, se vrši seja naslednji ponedeljek. Začetek sej vedno ob 7 zvečer v dvorani na Koroški cesti št. 1. Sej se ne bo več sklicevalo pismeno. Prva seja se bo vršila 27. maja. Članstvo naj se sej po možnosti udeležuje v obilnem številu, ker bo tako vedno v stalnih stikih z organizacijo. Posebno pa opozarjamo na sejo 27. maja, kjer se bo poročalo o seji mednarodne Zveze krščanskih železničarjev, ki se je vršila od 3. do 6. maja 1929 v Zürichu in na kateri je bil prisoten tudi naš delegat.

Naši prostori v Mariboru. Prometna zveza si je skupno s svojo centralo Jugoslovansko Strokovno zvezo že dalje časa prizadevala najti v Mariboru pri-

Atom:

Država in lastnina

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

18. *Državne postave pa, ki imajo, če so pravične, svojo moč od naravne postave same, to pravice, o kateri govorimo, potrjujejo in varujejo, če treba tudi s silo.*

Namen naravnih dobrin je, da jih rabi in uživa vesoljni človeški rod. To sledi dosledno iz naravne pravice človeka do eksistence. Kakor nihče ne more spreminjati človeške narave same, tako nihče ne sme spreminjati te bistvene, temeljne resnice. Država pač more urediti lastninsko pravico, te temeljne točke se ne sme dotakniti nobena država, nobena večina v parlamentu, nobena vlada. Tudi državni zakoni o zasebni lastninski pravici se morajo vedno ozirati na to temeljno resnico in iste ne smejo kršiti.

Marsikje so tozadevni obstoječi državni zakoni zelo pomanjkljivi. Tako pravi § 354 našega občnega državljan. zakonika: »Lastnina mišljena kot pravica, je oblast ravnati po svoji volji s stvarino in užitki stvari in vsakega drugega od tega izključiti.« Mi pa pravimo, da človek ne sme po svoji volji ravnati s svojo lastnino, ampak, kakor sledi iz človekove pravice do eksistence, primerno namenu, ki je v tej pravici označen. Tudi ne sme človek vsakega drugega od tega izključiti, ampak rabi mora svojo lastnino tako, da s tem, ko jo rabi, podpira tudi druge v dosegi njihovega cilja.

Prav tako so pogrešene pravice lastnika, kakor jih še točneje izraza naš občni državljanski zakonik v § 362: »Vsled pravice, prosto razpolagati s svojo lastnino, sme popolni lastnik praviloma svojo stvar po svoji volji rabi ali nerabljenost pustiti, sme jo uničiti, celo ali deloma na druge prenesti, ali se ji nepogojno odreči, to je, jo zapustiti.«

Na prvi pogled tu lahko opazimo, kako pogrešno je to pojmovanje zasebne lastnine. Če se ozremo na zasebno last kot tako, tedaj moramo pri vsaki naravni dobrini, ki jo človek more posedovati, ločiti stvarino stvari in uživanje ali rabo stvari. Tvarina je božja last in dana v rabo vesoljnemu človeštvu, kakor je to pač namen vseh naravnih dobrin. Človek pa sme rabi in uživati te dobrine, ker so mu potrebne, da si ohrani svoje življenje, in uporablja svoje duševne in telesne sile. Iz tega pojmovanja lastnine pač prekrasno odseva resnica, da je človek ustvarjen po božji podobi. Bog ustvarja iz nič stvarino in njeno obliko. Človek pa napravi iz oblike stvarine drugo obliko enake stvarine (vstroji n. pr. živalsko kožo v usnje, zreže usnje za obuvanje i. t. d.). Ta nova oblika je njegovo delo, sad njegovega truda, je pečat, ki ga je stvarini vtisnil, je njegova lastnina. Seveda je ta lastnina minljiva, kakor človek sam. Zakoni, ki so v stvarstvu samem porušijo zopet, kar je človek napravil (usnje se raztrga, obuvalec se obrabi), le stvarina ostane, da v drugi obliki zopet služi drugim ljudem.

Zato je pogrešeno, če pravi § 354, da obstoji lastnina v oblasti, ravnati po svoji volji s stvarino stvari, kakor je tudi pogrešno, če pravi § 362, da sme lastnik svojo stvar po svoji volji rabi ali nerabljenost pustiti ali jo tudi uničiti. Že zdrava pamet človeku pove, da more biti prav, če kdo zažge lastno hišo, tudi če bi pri tem ne oškodoval nobene zavarovalnice in ne bi spravljal nobene tuje lastnine v nevarnost ognja, kakor nam tudi zdrava pamet pove, da tisti, ki živali trpinči, s tem nedvomno prekršči pravice, ki jih ima nad lastnimi živalmi. Vendar pa bi v obeh slučajih ne kršil navedenih zakonov. Res je sicer, da država ne more kaznovati vsakega prestopka lastninske pravice, za to je preveč nepopolna. Toda prav tako nima pravice, to česar ne more kaznovati, proglasiti kot pravo. Zakoni morejo pač urejati lastninsko pravico, ne smejo pa posegati v bistvo te

pravice same. Zakoni morejo to pravico razmeram primerno uporabljati, pojasniti in ščititi. Pri ljudstvu, ki živi le od živinoreje, so potrebni zakoni glede paše, tatvine živali itd. Pri ljudstvu pa, ki živi od poljedelstva, je treba določiti načine prilaganja in njihove pogoje, da ne more eden drugega izkoriščati. Primerno kulturnemu stanju dotičnega ljudstva morajo biti tudi izdani zakoni, ki naj ščitijo lastninsko pravo.

Enako važno kakor je lastninsko pravo sploh je tudi pravo o načinu pridobivanja lastnine. Vse države brez izjeme, tudi sovjetska Rusija, morajo na eden ali drug način priznavati lastninsko pravo in pravo o načinu pridobivanja lastnine. Seveda je tudi tu še mnogo pogrešenega in nepopolnega. Občni državljanski zakonik govori o tem v §§ 380—446. V §§ 380—405 obravnava pridobitev lastnine s prisvojitvijo, v §§ 404—422 pridobitev lastnine po prirasti, v §§ 423—446 pridobitev lastnine po izročitvi. Nikjer pa ni govora o pridobitvi lastnine z delom. Po našem pravu si more torej kdo pridobiti lastnino le v toliko, v kolikor se da spraviti njegovo delo v sklad s pridobitvijo lastnine po prisvojitvi ali po prirasti. Prisvojitve v naših razmerah nima več pomena, ker že skoro ni stvari, ki bi ne imela svojega lastnika, in če pogledamo pridobitev lastnine po prirasti, vidimo, da delo ni mišljeno kot samostojen način pridobivanja lastnine. In to ni nič čudnega. Naš zakonik je bil očitno sestavljen pod vplivom paganskega rimskega prava, ki je zrastle iz povsem drugih razmer. Delo so takrat izvrševali po večini sužnji, in po tem rimsko-paganskem pravu je sad dela, ki ga je opravljal suženj, pripadal pač njegovemu gospodarju. Pagansko rimsko pravo je delilo ljudi v svobodne in sužnje in je imelo temu primerno tudi take zakone o lastnini. Ravno nasprotno torej od tega, kar hočejo pristaši marksizma moramo zahtevati mi: Ne odpravo lastninske pravice, ampak popravo zakonov in pojmov o lastninski pravici.⁴⁰

meren lokal za naše strokovne organizacije ter I. Del. posojilnico. Po dolgem času se nam je to posrečilo ter se je najel za te svrhe lokal na Koroški cesti št. 1. V to dvorano se bo premestila pisarna naše organizacije in tudi posojilnica. Vse seje, sestanki, zbirališče ob večernih urah v svrhu posvetov se torej vrše tukaj. Uradne ure so kakor po navadi. Opozorjamo pa, da so posamezni člani odbora z malimi izjemami vsak večer v tajništvu in članstvu na razpolago.

Pogrebno društvo Maribor. Napovedani občini zbor 12. maja se ni vršil vsled prepovedi policije. Kakor smo pa poučeni, je prevzela začasno vodstvo tega društva tročlanska komisija, v kateri je zastopana tudi naša organizacija. Članstvo naj ostane mirno ter naj plačuje prispevek za to društvo tudi v naprej.

Krekova mladina.

Sneberje-Zadobrova. Naša podružnica je imela članski sestanek v nedeljo 12. t. m. v svojih društvenih prostorih v Zadobrovi. Na sestanku je predaval »o delavskem gibanju po svetovni vojni« tov. France Kordin. Stevilna udeležba je bila dokaz živahnega delovanja naše podružnice. Podrobneje o našem delovanju bomo poročali prihodnjic.

Tedenske novice.

Naši tabori. Zborovanja našega delavstva se bodo vršila tudi letos v na zmanjšanem obsegu. V načrtu so tabori pri sv. Joštu sredi junija, na Oljki (Savinjska dolina) sredi julija, na Kumu in na Homecu avgusta in začetkom septembra v Preski. Vsi naši tovariši in prijatelji, ki so že bili na naših taborih prejšnja leta, jih ne pozabijo, ker so domači, pristržni — naši. Tudi letos, upamo, se bo zbralo na teh taborih vse, kar čuti z nami. Na svidenje!

Skupščina Del. zbornice v Zagrebu se je vršila v nedeljo 12. t. m. Navzočih je bilo okoli 50 delegatov. Predsednik je ob otvoritvi ugotovil, da ministrstvo za soc. politiko ni poslalo svojega zastopnika. Za centralno tajništvo Del. zbornice je govoril dr. Topalovič. Izjavil je, da **stojimo neposredno pred revizijo celotne delavske zakonodaje, ki se bo izvršila še v tekočem letu.** V ministrstvu soc. politike se formira poseben oddelek za delavsko zakonodajo. Uredba o odpiranju in zapiranju trgovin, ki je že gotova, čaka na ta oddelek. Danes je predvsem naloga delavskih zbornic, da se postavijo v bran za delavske interese. Najvažnejši je za delavstvo osemurnik, ki bi se imel sedaj ukiniti. Delavske zbornice morajo braniti ta temeljni zakon do kraja. — Odposlal se je ministru za soc. politiko in ministrskemu predsedniku brzojav, da ostane ta zakon nedotaknjen. — Proračun zbornice v iznosu 3 milijone 500 tisoč Din je bil sprejet. — Sklenjeno je bilo, da prispeva Del. zbornica za zgradbo »Delavskega doma« 4 in pol milijone Din. Gradil se bo skupno z IZSELJENIŠKIM KOMISARIJATOM in borzo dela.

† A. Jeriha delav. borec in organizator

Dev. Mar. v Polju, 13. maja.

Včeraj, v nedeljo 12. t. m. smo izročili materi zemlji moža dela in trpljenja, moža poštenjaka našega tovariša Jeriho. Danes se ne rode več taki možje. Kot Krekov učenec in njegov prijatelj je bil poleg Gostinčarja, Moškerca, tudi pokojni Jeriha eden prvih, ki so gradili in orali ledino med vsem našim delavstvom. Največ pa si je prizadeval za papirniško delavstvo.

Rodil se je Jeriha 1. 1862 v fari Štanga, občina Trebeljevo, kot sin kmetskih staršev. Prišel je v Dev. Mar. v Polju in kot delavec nastopil v vevški papirnici. Skozi 20 let je vodil papirničarje iz boja v zmago. Iz svoječasnega delavskega podpornega društva je nastala močna strokovna organizacija. Bila je ena prvih, ki je svoje delovanje raztezala na vse bivše Avstro-Ogrsko papirniško delavstvo, brez razlike narodnosti. Spominjam se, kako sta z apostolom delavstva dr. Krekom 1. 1907 hodila v Gorico med ondotne papirničarje. Pokojnemu Jerihu se je posrečilo preko vseh razlik in nasprotij ustvariti popolnoma enotno fronto papirniškega delavstva. S peresom,

Pomoč delavcem — članom Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Praktična navodila o pravicah in dolžnostih zavarovanega članstva. Cena Din 4.— Tako je naslov knjižici, ki jo je izdal Okr. urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Knjižica ima namen nuditi zavarovanemu članstvu splošna praktična navodila, kako mu je postopati v slučaju obolenja in obratne nezgode. Knjižica ni suhoparno ponavljanje zakonitih določb, temveč vsebuje poljudna, vsem razumljiva praktična navodila o pravicah in dolžnostih zavarovanega članstva. Tako navodila so bila zelo potrebna, ker se od članstva ne more zahtevati točnega razumevanja zakona o zavarovanju delavcev. Poljudna razlaga zakonitih predpisov bo širila v članstvu razumevanje za socialno zavarovanje in ga bo seznanjala z velikimi ugodnostmi, ki jih ima od ustanove. Knjižica je namenjena zlasti tudi delodajalcem, da se bodo seznanili s pravicami in dolžnostmi svojih delavcev v pogledu socialnega zavarovanja, ter občinam, ki morajo izdajati razna potrdila v smislu zakona o zavarovanju delavcev. Tudi vsak obratni zapnik in funkcionar strokovne organizacije mora biti z vsebino te knjižice točno seznanjen, da more dajati potrebna pojasnila. Knjižica obsega 96 strani in ima priključen pregled prispevkov, ki se predpisujejo delodajalcem in navaja zneske, ki jih sme delodajalec odtegovati od delavčevega zaslužka v namene zavarovanja. Knjižici so pridejane razne tabele o prispevkih, dajatvah in rentah. Cena je izredno nizka. Stane samo Din 4.—

Blagajniške ure pri davčnih upravah. Radi nove organizacije finančne stroke, ki nalaga davčnim upravam izredno veliko internega uradnega dela, se je do nadaljnjega odredilo, da bodo trajale **izza dne 15. maja t. l. blagajniške ure** pri davčnih upravah le ob delavnikih in sicer samo dopoldne od 8. do 12. ure. — Strankam se priporoča, da se v čim večji izmeri poslužujejo plačevanja raznih davščin v poštnem čekovnem prometu in to tembolj, ker bodo pri vsakem poštnem uradu poštne položnice na razpolago. Na hrbtu poštinih položnic pa naj vedno označijo namen plačila.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškimi: 6 hlapcem za kmečko delo, 29 gozd. delavcem, 1 vrtnarju, 8 kamenolomcem, 2 opekar-skim del. 1 delavcu cement. izdelkov, 10 železostugarjem, 2 elektricarjem, 3 stroj. ključavničarjem, 1 stavb. ključavničarju, 2 rezbarjem, 5 mizarjem, 1 kol-larju, 1 sedlarju, 1 tkalec, 1 bakroko-tlarju, 11 krojačem, 2 čevljar. za šivano delo, 1 čevljarju šteparju, 1 peku, 29 tesarjem, 38 zidarjem, 2 zidar. strežajem, 4 fasadnim zidarjem, 4 soboslikarjem, 2 pleskarjem, 5 delavcem za kopanje gramoza, 10 vajencem; ženskimi: 1 stenotipistinja, 1 tamburirarica, 3 delavkam, 2 kuharicam, 2 služkinjam, 1 kmečki dekli.

Pri Javni borzi dela v Celju je delo na razpolago: moškimi: 17 hlapcem, 10 oglarjem, 10 šumskim delavcem, 13 poljskim delavcem, 20 rudarjem, 1 teras-arju, 6 komnosekom, 50 kamnosekom za granit kocke v Bosno, 4 kovačem, 2

besedo in podrobnim delom je organiziral ob času stavk podporne akcije. Njegovo stanovanje je bila pisarna, vedno oblegana. Koliko noči je žrtvoval organizaciji. Tedanja dunajska gospoda ga je hotela odtrgati od delavstva in mu ponujala sijajno bodočnost, kar pa je ponovno z ogorčenjem odbil. Vsekdar z malim zadovoljen je vse svoje prihranke in zaslužek porabil za organizacijo, tako da je v pravem pomenu besede stradal on in mnogobrojna družina 9 otrok. Žal, ga tudi delavstvo ni vedno razumelo in končno je kakor mnogo drugih, postal žrtev dela — brezposeln.

L. 1899 je z dr. Krekom ustanovil konzumno društvo v Dev. Mar. v Polju. Bilo je eno prvih v Sloveniji. Pokojni je že takrat uvidel, da se mora delavstvo tudi gospodarsko osamosvojiti.

Pa ne samo doma, hodil je tudi organiziral na Jesenice, v Trzič, Radeče, Presko; v Ljubljani sami je bil pri raznih društvih in odborih. Za tržaško bolniško blagajno je kot kandidat dobil veliko glasov. Imel pa je s soc. dem. huđe boje. Z vztrajnim in nesebičnim delom pa je mnoge pridobil za vnete sodelavce. Ko je po zadnjem predvojnem štrajku od tedanjega deželnega glavarja dr. Šušteršiča dobil službo vratarja v umobolnici,

Cerkev o socialnem vprašanju.

Nizozemski škof o delavskem strokovnem pokretu.

Pred nedavnim časom je praznovala nizozemska zveza poljedelskih delavcev svojo 25 letnico. Med drugim je na slavnosti govoril tudi škof iz Haarlema. Rekel je:

»Strokovni delavski pokret smatram za najvažnejše in najpomembnejše gibanje sedanega časa. Ta pokret ima pravico zahtevati našo pomoč, ker zavisi bodočnost človeške družbe od proletarskega, delavskega strokovnega pokreta.

»S tem hočem poudariti,« je dejal, »in bom vedno poudarjal, da je dolžnost, socialna dolžnost delavcev, da se organizirajo. Vse preveč se misli, da izpolnjevanje verskih dolžnosti zadostuje. To mišljenje je popolnoma napak. Povzdig religioznega življenja je pozdravljati. Moram pa naglasiti, da bomo enkrat odgovarjali pred Večnim Sodnikom in tedaj ne bo zadostoval odgovor: Trudili smo se za blagor naše duše. S tem smo izpolnili le polovico svojih dolžnosti. Vsak človek zase je individuum, obenem pa tudi član družbe.

Silne, demonske moči razdirajo današnje družabno življenje. Tem silam je treba postaviti nasproti organizirano moč kvišku stremečega, danes teptanega človeštva, ki hoče na razvalinah sedanosti zgraditi novo stavbo človeške družbe.

Da pri tem prizadevanju sodeluje, je dolžnost vsakega poedince. In prenovil in prekvalil bo človeško družbo baš proletarski, delavski pokret, katerega osredje tvorijo strokovne organizacije. Mislim, da ste me vsi razumeli,« je še dodal škof.

Glede materialističnega značaja, ki se ga pripisuje strokovnim organizacijam, je dejal škof: »Stremljenje za materialnim, gospodarskim blagostanjem, ne nasprotuje volji Očeta, kajti ustvaril nam je poleg duše tudi telo. Zato moramo skrbeti za oboje. Zato se strokovnim organizacijam, ki jih vodi stremljenje za vsestransko dobro proletariata, ne more očitati materializem. Materialist si tedaj, če stavlja prizadevanje za materialno blagostanje nad vse drugo in za biš na religijo in pravost.«

Ob priliki druge obletnice velikega ogrskega škofa Otokarja Prochaszka, ki ga nazivajo »ogrskega Kettelerja« je objavil ogrski pisatelj in pesnik Štefan Ledwai pogovor, ki ga je imel s škofom o socialnem vprašanju. Š škofom sva govorila — pravi Ledwai — o raznih političnih in državnih vprašanjih ter je v

kleparjem, 7 ključavničarjem, 15 mizarjem, 1 sodarju, 1 lesostugarju, 2 krojačem, 1 čevljarju, 1 mlinarju, 2 pikolom, 11 tesarjem, 1 strojniku-električarju, 1 trg. slugu, 26 delavcem, 2 kočijazem, 36 vajencem. Ženskimi: 40 deklam, 1 frizerki, 1 perici, 5 natakaricam, 3 hotel. kuharicam, 6 hotel. sobaricam, 1 prodajalki, 1 raznašalki za kruh, 53 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 2 pisar. močem, 2 vajenkam.

je isto vestno opravljal do l. 1927, ko je stopil v tako zaslužen pokoj. Priden kakor čebelica se je poleg službe kot samouk pridno učil delati ščetke, in si s prihranki l. 1927 sezidal svoje domovje.

Veliko je pokojni pisal svojčas v Našo moč, v Goriški delavski prijatelj in tudi v Slovenca. Tudi v novi službi je pazno zasledoval delavsko gibanje in k njemu, kot izkušenemu borcu, smo hodili po navete v težkih vprašanjih. Kot vpokojenec je uvidel, da bi še mogel kaj storiti za delavstvo ter je močno propagiral enotnost delavstva. Željo, da bi se ustvarila enotna fronta delavstva, mi je izrazil še teden pred smrtjo. Ni bil starokopitnež. Novim razmeram času in zahtevi se je takoj prilagodil. Se na smrti postelji je bral »Delavsko Pravico« in »Ogenj«. V večmesečni boleznini niti enkrat potožil svojih bolečin. Saj mu je bilo trpljenje celo življenje. Prosil je delavstvo, naj se ga spominja v molitvi.

Pogreb je pokazal, da je bil spoštovan mož. V velikem številu ga je spremljalo delavstvo na zadnji poti, s svojo zastavo. Pevski zbor mu je zapel žalostinko. Upamo, da ga Vsemogočni v svoji dobrotljivosti in usmiljenosti poplača za njegov trud. Slava njegovemu spominu!

F. K.

zvezi s tem škof omenil: »Resnično, to je zelo važno vprašanje... Toda, poglejte, večina onih, ki kaj imajo, nočejo kljub temu, da smo že prestali enkrat dobó boljše vizma, še danes ne uvideti, da gremo novi revoluciji nasproti in da je danes prav za prav le eno vprašanje: vprašanje kruha. Ureditev sveta po npravnih načelih je nekaj velikega, ni pa mogoč moralni družabni red brez primerne materialnega blagostanja. Poglejte, gospod moj, midva sva bila — mogoče med tisoči — rojena za idealista, ki je pripravljen za ideal stradati, zmrzovati, in če mora biti, tudi umreti. Kaj pa je z drugimi 998? Kaj sledi iz tega? Da je treba v parlamentu, v časopisju in povsod in vedno in vedno zopet zahtevati rešitev socialnega vprašanja, da se ljudstvu obenem s vsakdanjim kruhom da prilika, da ostane v krščanskem duhu ali da se privede nazaj k krščanstvu.

Trgovski nameščenci v Nemčiji.

Okrog l. 1848. se je pričela polasčati tudi vrst trgovskih pomočnikov neka nervoznost in nezadovoljnost z obstoječim položajem in to izven vsake organizacije. Po vseh večjih mestih so stavili trgovcem na upogled svoje zahteve, ki so šle za izboljšanje položaja. Značilno za razvoj pa je, da več točk njihovih zahtev še danes ni izpeljanih niti v Nemčiji, kaj šele po drugih državah in vendar je od tega časa preteklo že 80 let in se vedno hvalimo, kako je napredovala socialna zakonodaja.

V Berlinu je bil lok najbolj napet. Tu so stavili trgovski pomočniki pruskemu ministrstvu sledeče zahteve: osemurni delavnik, eno uro dela ob nedeljah, upeljavo triletne učne dobe, da se postavi gotovo razmerje med številom pomočnikov in vajencev v obratih, da se uvede pomočniški izpit in da se ne sprejemajo ženske v trgovsko službo. V Hamburgu se je začel boj proti sedemnajsturniku v trgovskih lokalih, češ: V Afriki in Ameriki bo suženjstvo skoro odpravljeno, v Hamburgu pa je še vedno v cvetju. Vse zahteve so naletele na gluha ušesa, papir pa je romal v koš. Toda pomočniki niso obupali. Šli so še dalje in zahtevali tarifne pogodbe. Prvi viden uspeh je bil dosežen 1. oktobra 1848., ko se je nekaj sto malih prodajalcev zavezalo, da bodo zapirali trgovine ob deveti uri in da jih bodo imeli zaprte vse popoldneve v nedeljo.

Tudi v Königsbergu so obljubljali trgovci, da bodo pričeli zapirati trgovine v poletju že ob 7. uri. Pomočniško društvo, ki je izbojevalo to ugodnost, je pa tudi že sklenilo, da bo skrbelo tudi za solidarizem med pomočniki in njihov duševni napredek. V ta namen so se zbirali vsak teden.

Skromno je bilo to gibanje pred 80 leti in njegovi vodje gotovo niso mislili, da bo njihovo delo seme velikemu. Danes so pomočniki organizirani v Nemčiji v veliki in močni organizaciji. Danes se pač drugače gledajo z gospodarji kot pred 80 leti. Njihova strokovna organizacija s svojimi 400.000 člani je udeležena na 890 tarifnih pogodbah in močna je dovolj, da tudi kontrolira, da li se izvajajo določila pogodb ali ne. Seveda so pa tudi člani taki kot posamezniki, da se organizacija nanje lahko zanese, da bodo držali disciplino in je ne omakeževali za nekaj mark poviška plače. Organizacija je uporabila za svojo propagando tudi film. V njem se prikazuje brezprimerno izkoriščanje pred 80 leti, boj za organizacijo in žrtve zaradi nje. In nato obseg organizacije trg. pomočnikov, ki je priredila v zadnjih 5 letih 12.2000 tečajev, 175.000 organizacijskih prireditev s šest milijoni obiskovalci. Brezposelnih podpor je bilo izplačanih 3.7 milijonov, posredovanj dela je bilo 42.500 slučajev itd.

Človek, ki živi v malenkostnih razmerah tega skoro ne more verjeti, toda vse to je res. — Močna je organizacija nemških kršč. trg. pomočnikov in drugih nastavljenec; koliko pa je nas v Sloveniji? — Nameščenci.

Časi se spreminjajo. Fant dvajsetih let pod oknom: Bog ve, če ze spi in o meni sanja?! Mož štiridesetih let tudi pod oknom: Prebita reč, moja ta stara ima še luč!

Čez hribe in doline...

Vič. V naši občini se vsak čas zgodi kaj takega, kar bi bilo vredno vse pozornosti prebivalstva, predvsem pa delovnih slojev. Je pa v naših občanih ta lepa stara navada, da radi marsikaj prezo in tudi marsikaj potrpežljivo prenesejo. Je pa tudi res, da nobeno žito ni tako čisto, da bi se ne našlo nekaj plevela v njem. Med viškim prebivalstvom pa se najdejo celo ljudje, ki zelo radi delajo slabo razpoloženje v družbi in celo taki, katerih pohlep po pesti zemlje vznemirja sosedno belo Ljubljano, od katere so zelo odvisni viški obrtniki, kakor tudi občinska kasa.

Tam pri »Bocovem« mostu so z bodočo žico zajezili prehod po desnem bregu nove struge Gradašnice proti Koleziji. S tem je tudi zaprt dohod nekaterim novim naseljencem na tem bregu do stanovališč. Baje je tam v bližini tega mostu neki gospod, ki prav pridno podpihava ljudi, da napravljajo stvari, ki niso v kras občini, ampak v škodo in spodtiko javnosti. Glavni močvirni odbor in pa tudi naš slavn občinski urad si belita glave, kako bi tega ljubljena domače grude pripravila do spoznanja, da je to vendar le velik, da ne rečemo javni škandal.

Poleg teh ravsov in kavsov pa se pojavljajo pred občinsko pisarno obžalovanja vrede pritožbe in zdihovanja deložirancev. Ker Bog nas Vičane ljubi, je poskrbel, da ima vsaka delavska družina precejšnjo zalogo otrok. Take družine so seveda največja spodtika hišnih lastnikov. Dosedaj je pri županstvu prijavljenih že več družin, ki bi morale z mesecem majem iz stanovanj. To so po večini družine, ki imajo pol in tričetrt ducata otrok. Med temi je tudi par takih, ki bi kljub odpovedi smeli še nadalje ostati v sedanjem stanovanju, le najemina se jim zviša v taki višini, da je ne

zmorejo. Ljudje vseprek tōžijo, eden, da ni stanovanj, zopet drugi, da stanovanj ne manjka, pač pa denarja. Županstvo si prizadeva priti v okom dejanskemu položaju nastale mizerije, ki se bo brez dvoma še poslabšala. Delavstvo vsekakor ni vseeno, kako bomo preboleli to stanovanjsko mizerijo.

Vevče. Pri nas se dobe ljudje, ki sami iz sebe iz svojih moči ne zmorejo ničesar, še niso ničesar ustvarili, nič ne delajo in nič naredili ne bodo, mislijo pa, da se cel svet vrti okoli njih. Ti ljudje smatrajo za svojo poglavitno nalogo, da s svojimi jeziki in intrigiranjem delajo proti ljudem, ki delajo v organizacijah. Tako s čisto prozornim namenom govore okoli, da so bile s 6. januarjem razpuščene poleg političnih strank tudi delavske strokovne organizacije. Delavstvo je seveda prepametno, da bi vzelo tako govorjenje za kaj drugega kot za nesramno laž, vendar se dobi posameznike, zlasti med starejšimi ženskami, ki na prvi mah le pomišljajo, ali je res, ali ne. — Tem intrigantom je pač neprijetno gledati razmeroma močno organizacijo papirničarjev in jo zato morda hočejo na migljaj »višjih« na ta ali oni način rušiti. Kakšnih sredstev se poslužujejo, je pač dovolj razvidno iz gornjega primera, ki je le eden izmed mnogih. — Eno pa bi bilo vsekakor priporočati delavstvu, namreč da bolj gleda na svojo izobrazbo, da malo več čita in se predvsem in zlasti zanima za stvari, ki se tičejo njega samega. Najsi bodo že to načelna vprašanja delavskega pokreta, delavskega položaja v državi in svetu ali pa čisto krajevne zadeve. — Delavstvo mi tega nasveta gotovo ne bo zamerilo. Pa še prihodnjic kaj. P.

Copatar: Sodnik: Nekaj boste pa vendar povedali v vašo obrambo. — Zatoženi: Tega me je že davno moja žena odvadila.

Po svetu.

Prvi maj — na Kitajskem narodni praznik. Časopisi poročajo, da je kitajska vlada proglasila prvi maj za splošni narodni praznik.

V Jugoslaviji je 220.000 uradnikov, ki stanejo državo z upokojeanci vred pet milijard 600 milijonov Din letno. Upokojeencev je okoli 120.000.

Ženska volivna pravica v Turčiji. Poroča se, da je sklenil turški notranji minister izdati naredbo, da bodo dobile vse nad 22 let stare ženske že za prihodnje občinske volitve aktivno in pasivno volilno pravico. Turčija je naprednejša od evropskih držav.

Z latinico bodo pisali v sovjetski Rusiji od 1. jan. 1930. Tako je sklenila akademija znanosti.

Na Dunaju so se vršili zopet pohodi bojnih organizacij nacional. »Heimwehra« in soc. demokratskega »Schutz-

bunda«. Policija in vojaštvo je bilo v strogi pripravljenosti. Večjih nemirov pa ni bilo. Aretirali so le nekaj komunistov.

Za Jugoslavijo reparacije — znižane. V Parizu se še vedno vrši reparacijska konferenca. Med glavnim zastopnikom Nemčije Schachtom in ameriškim bankirjem Youngom je bojda že dosežen sporazum. Nemške reparacije bi se znižale Angliji in — Srbiji. Naša država je imela do sedaj pravico na letnih 125 milijonov zlatih mark, sedaj bi izgubila 20 milijonov.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1347.75 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.23 Din, za 1 dolar 56.60 Din, za 100 francoskih frankov 221.36 Din, za 100 češkoslovaških kron 167.98 Din, za 100 lir 296.85 Din.

Usnjarska in čevljarjska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

37

Mourieux se je bil po svoji navadi pogreznil v naslonjač s sklonjeno glavo. Med govorjenjem je z očmi trdno sledil potem, ki jih besede hodijo v dušah.

»Gospodična Henrietta, zdi se mi, da je vi ne sodite prav. Jaz jo poznam, odkar se je omožila. Nesreča jo je obvarovala sebičnosti. Dobrotljiva je, občudovanja je vredna in, glejte, svobodna je zdaj, da lahko dobro dela... Mislija je na vas...«

»Hvala. Nismo bogati, živimo pa. In zlasti še sedaj s stričevu pokojnino...«

»Ne daste mi, da dokončam. Mislija je na vas, da ji pomagata pri njenih dobrih delih. Ona ve, gospodična Henrietta, da imate številne prijatelje med reveži v svojem okraju; da se vas ne bojijo; da poznate bedo. Oh, nikar ne bodite preveč skromni! Vem, kaj ste. Ali ne bi hoteli označiti nesrečnikov iz svojega okraja, ki bi jim bilo treba pomoči, takih, ki so zares bedni? Ničesar vam ne bo zavrnila.«

»Ali, gospod, to je opravilo...«

»Prav vam v čast, gospodična. In možnost bi vam bila dana, ne pozablajte, da s tem vljudno, ne da bi jim tega povedali, podprete tovarišice, ki so bolne ali brez dela. Bede je dosti tudi v modni stroki v mrtvih sezijah...«

»Da,« je dejala Henrietta, pa zakaj jaz?«

»Povedal vam bom, gospodična Henrietta, kdo je gospe Lemariéjevi priporočil baš vas. Ne iščite predaleč. Jaz sem to storil. Pa vas ne bi hotel žaliti. A dolgo že mislim na vas: zelo dobri ste, usmiljeni...«

Droban živčen smeh je stresel Henrietto.

»Jaz? Še kaj! Pa mi razložite to, gospod Mourieux. No?«

Med smehom pa je zrla z neko tesnobo vanj, ki ji je izrekel tako misel, tako sodbo o njej sami, ki jo je bila že često zmedla. Mar ji niso drugi govorili neprestano kot izbranemu bitju, ki da je določeno za bogvekakšen posel ljubezni do bliž-

njega? Hotelo se ji je vstati, oditi, zbežati iz deklškega ponosa, ki ga vznemiri vsako nadziranje, in prav tako iz nevolje nad to potjo žrtev in izjemnosti, ki so jo hoteli pahniti nanjo. A naravnostna njena narava je zmagala v njej. Henrietta ni vstala. Vsa prevzeta je klonila glavo, kot da je usoda spregovorila. Iztegnila je nežni vrat in zastrmela je negibno vanj s svojimi blestečimi očmi.

Ker Mourieux ni odgovoril takoj, je povzela: »Kaj pa hočete vsi od mene? Saj sem vendar taka kot vse druge.«

Stari trgovec je podrgnil z dlanmi po kolenih, ker ga je Henrietta spravljala malce v zadrego, in je odgovoril prav od srca:

»Oprostite mi, lahko se motim. Mislim pa, da se ne. Rad bi od vas samo malo pomoči tistim, ki za druge skrbijo. Redki so, gospodična. Jaz sem star. Ne zmorem več kaj prida. Vi pa ste mladost in lepota sama, kako bi bili revežem v tolažbo že s samo besedo, ki bi jo znali zastaviti. Lepše je to, nego si mislite.«

Zmajal je s svojo veliko glavo:

»Rekli boste, da se ukvarjam z reči, ki me ne brigajo. A gospa Lemariéjeva me je prosila, naj govorim z vami. Sama si tega ni upala, ker vas pozna še manj nego jaz.«

Henrietta se je resna vzravnila. Z obraza so ji odsevale iste misli, ki jih je bil izpregovoril Mourieux. Tako se primeri, kadar poslušas zbranega duha.

»Nikakor, gospod Mourieux, zahvalim se vam. Bojim se samo, da me sodite mnogo predobro. Dalje pa, — štiri in dvajset let mi je in...«

Prenehala je napol zaprtih ustnic, ne da bi izgovorila še ostalo: »Nekdo me ljubi...« Zares, podoba Etiennova se ji je prikazala v tem trenutku kakor izgovor, da se naj ne vda. Zopet ga je videla v jutranji tišini na Loiri, ko stoji v čolnu iztegnjenih rok. Zazdelo se ji je, da je nekaj v dnu srca zajokalo. In vendar ni bilo to, kar so zahtevali od nje, zapreka ničemer, niti navadnemu življenju, niti zakonu. Živčno se je zganila.

Počasi je vstala, si pogladila rokavice, pogledala kristalni ročaj svojega solnčnika in rekla:

»Nisem si želela kaj takega. Lahko pa bi za druge prav ne storila, če ne bi prevzela. Ako zares mislite, da naj pojdem h gospe Lemariéjevi...«

»Prosim vas za to...«

»Prav. Pojdem.«

Trenutek nato je Mourieux sklonjen nad pragom svoje trgovine gledal, kako se dekleta oddaljuje, kako vzravna in krepko stopa sredi ceste in dviguje z levo roko padajoče gube svojega črnega krila.

Bil je videti zadovoljen.

»Če bi hotela!« je razmišljal. »Že ob samem njenem pogledu bi jo reveži oboževali. Pa reci, da so še tepeci na svetu, ki menijo, da so vsa na prodaj, ta modna dekleta. Ne poznajo jih. Bogme, niso vse svetnice. So pa med njimi tudi blage duše in vrla dekleta in poštena in požrtvovalna, da bi se zjokal ob njih.«

XV.

Sla je svojo pot na slepo srečo in zavijala okrog hišnih skupin ter prihajala vedno na isto mesto. Veselilo jo je, da se solnee in senca izmenjujeta, in radostila se je vrvenja ulice. Bilo ji je všeč, ker jo je raztresalo in je odpravilo uro poseta pri Lemariéjevih. Ali bi šla? Kaj ji je bilo treba, da si nakoplje na glavo novih skrbi in se ukvarja z drugimi? Čudila se je tudi spoznanju, da je ta čokati Mourieux bistroumen. Med modnimi dekletki je bil znan kot dobričina, ki rad ustreže, ki pa ima končno v tem svojo korist, ker si tako ohranja stalen krog odjemalk. »Ne bi bila verjela, da je tako dober,« je razmišljala. Prihajale so ji na misel njegove besede: »Vi, mladost, lepota sama, — kako bi jim bili v tolažbo...«

Končno je pozvonila pri gospe Lemariéjevi.

Sluga jo je popeljal v modro sobo. Gospa Lemariéjeva ji je ponudila roko. To pot jo je Henrietta stisnila.

»Danes se vam moram jaz zahvaliti, gospodična. Videli ste torej Mourieuxja?«

Vendar sta se pomenkovali o vseh mogočih stvareh, preden sta se dotaknili tistega, ki ju je družilo: o stricu Madiotju, o delavnici, o ulici Ermitage, o tovarišicah z dela. Gospa Lemariéjeva je pomaleme proučevala Henrietto, ki je čutila vedno bolj, da jo zajema krotka dobrota te žene. Po dobri četrti ure je gospa Lemariéjeva presodila, da lahko svobodno govori: